

політехніка». Серія «Юридичні науки». 2015. № 825. С. 132-237. URL: <http://journals.uran.ua/index.php/2415-3818/article/view/87949>

5. Комаров В.В., Сакара Н.Ю. Право на справедливий судовий розгляд у цивільному судочинстві: навчальний посібник. Харків: Нац. юрид. акад. України, 2007. 42 с.

6. Трегубов Е.Л. Право на справедливий суд у практиці Європейського суду з прав людини. Форум права. 2010. № 1. С. 358–363.

7. Бойко О. Зміст права на справедливий судовий розгляд. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 5. С. 294-298. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/5/52.pdf>

8. Погребняк С.П. Про втілення в праві різних аспектів справедливості. Юридична наука очима молодих вчених: тези доповідей та наукових повідомлень всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та здобувачів. За заг. ред. проф. А.П. Гетьмана. Харків: Вид-во «Кроссрууд», 2008. 324 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-374-6-49>

ЩОДО ФУНДАМЕНТАЛЬНОГО ЗНАЧЕННЯ КОНВЕНЦІЇ ООН ПРО ПРАВА ДИТИНИ

Реньов Є. В.

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри міжнародного і європейського права

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

м. Харків, Україна

Трагічні події сьогодення змушують приділяти особливу увагу становищу дітей як найвразливішої категорії населення, що пояснюється їх фізичною та розумовою незрілістю.

Серед авторитетних профільних міжнародно-правових актів універсального характеру доцільно виділити Женевську декларацію прав дитини 1924 р., Декларацію прав дитини 1959 р., а також Конвенцію про права дитини. Остання була прийнята Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 20 листопада 1989 року та вирізняється своєю обов'язковістю для держав-учасниць.

Задля моніторингу виконання державами взятих на себе зобов'язань був запроваджений відповідний контрольний механізм – Комітет з прав дитини, до якого держави-учасниці через Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй надають періодичні доповіді (початкова –

протягом двох років після приєднання до Конвенції, надалі – кожні п'ять років), звітуючи щодо динаміки імплементації положень Конвенції на національному рівні. За результатами ознайомлення з доповіддю Комітет надає рекомендації, викладені у формі заключних зауважень. Наприклад, щодо нашої країни є актуальними Заключні зауваження щодо об'єднаних п'ятого та шостого періодичних звітів України, які були прийняті Комітетом на засіданні 23 вересня 2022 року [1].

Окрім запровадження контрольного механізму, Конвенція надає визначення дитини (як кожної людської істоти до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше) та відзначається від попередніх декларацій суттєвим розширенням каталогу передбачених прав. Якщо Женевська декларація 1924 р. складалась із 5 статей, а Декларація 1959 р. – із 10 принципів, то перша частина Конвенції, де передбачені права дитини, містить вже 41 статтю [2].

У преамбулі та першому розділі Конвенції акцентується увага на важливості зростання дитини у сімейному оточенні. Статтею 20 передбачено, що дитина, позбавлена такого оточення, має право на особливий захист і допомогу, що надаються державою. Окрім того, Конвенція зосереджується на питаннях доступу до послуг охорони здоров'я (ст. 24), освіти та професійної підготовки (ст. 28), відпочинку та дозвілля (ст. 31) тощо.

Наведемо деякі положення, які можна вважати прогресивними як для моменту їх прийняття: держави-учасниці зобов'язуються поважати право дитини на збереження індивідуальності, включаючи громадянство, ім'я та сімейні зв'язки, не допускаючи протизаконного втручання (ст. 8); держави-учасниці забезпечують дитині, здатній сформулювати власні погляди, право вільно висловлювати ці погляди з усіх питань, що торкаються дитини (ст. 12) [2].

Також Конвенцією (ст. 33–34) передбачено обов'язки держав-учасниць захищати дітей від незаконного зловживання наркотичними засобами та психотропними речовинами, від усіх форм сексуальної експлуатації та сексуальних розбещень. У ст. 19 окремо згадується необхідність вжиття заходів з метою захисту дитини від усіх форм насильства, включаючи сексуальні зловживання, з боку батьків, законних опікунів чи будь-якої іншої особи, яка турбується про дитину [2].

Таким чином, Конвенція ООН про права дитини не тільки оновила каталог прав зазначеної категорії осіб, але й забезпечила обов'язковість виконання державами-учасницями взятих на себе зобов'язань, що корелюються з передбаченими правами дитини.

Література:

1. Concluding observations on the combined 5th and 6th periodic reports of Ukraine: Adopted by the Committee on the Rights of the Child at its 91st session, 29 Aug.-23 Sept. 2022. CRC/C/UKR/CO/5-6. UN Digital Library. URL: https://digitallibrary.un.org/record/3992527/files/CRC_C_UKR_CO_5-6-EN.pdf?ln=en (date of access: 19.02.2024).
2. Конвенція про права дитини. ООН, 20.11.1989. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (дата звернення: 19.02.2024).